

COMPLIANCE W PODMIOTACH NADZOROWANYCH RYNKU FINANSOWEGO

Aspekty praktyczne

Paweł Eleryk
Alicja Piskorz-Szpytko
Przemysław Szpytko

BIBLIOTEKA COMPLIANCE

COMPLIANCE W PODMIOTACH NADZOROWANYCH RYNKU FINANSOWEGO

Aspekty praktyczne

Paweł Eleryk
Alicja Piskorz-Szpytka
Przemysław Szpytka

BIBLIOTEKA COMPLIANCE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 grudnia 2018 r.

Wydawca
Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący
Kinga Zajac

Opracowanie redakcyjne i łamanie
Violet Design Wioletta Kowalska

Poszczególne części książki napisali:

Paweł Eleryk – rozdział I pkt 3.1–3.6; rozdział II pkt 3; rozdział III pkt 2, 4, 5, 7, 8, 10;
rozdział IV

Paweł Eleryk, Przemysław Szpytka – rozdział II pkt 2

Alicja Piskorz-Szpytka – rozdział I pkt 3.7; rozdział II pkt 4, 6; rozdział III pkt 14

Alicja Piskorz-Szpytka, Przemysław Szpytka – rozdział II pkt 5

Przemysław Szpytka – rozdział I pkt 1, 2, 4; rozdział II pkt 1; rozdział III pkt 1, 3, 6, 9, 11–13

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni


SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-140-5

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Wstęp	25

Rozdział I

Ogólna charakterystyka compliance

w podmiotach nadzorowanych	31
1. Definicja i znaczenie compliance – nadzór wewnętrzny	31
2. Geneza i rozwój compliance	34
3. Nadzór nad rynkiem finansowym – nadzór zewnętrzny	39
3.1. Podstawa prawna sprawowania nadzoru oraz jego cel	39
3.2. Organizacja nadzoru	42
3.3. Zadania i zasady działania Komisji Nadzoru Finansowego	45
3.4. Wytyczne i stanowiska Komisji Nadzoru Finansowego	52
3.5. Relacja nadzoru zewnętrznego do nadzoru wewnętrznego	56
3.6. Katalog podmiotów nadzorowanych	59
3.7. Wytyczne i stanowiska europejskiego organu nadzoru	60
4. Organizacja i działanie compliance w praktyce	63
4.1. Compliance jako zapewnienie zgodności działania	63
4.2. Podział zadań w ramach struktury organizacyjnej	67
4.3. Zapewnianie zgodności w ramach grupy kapitałowej	72
4.4. Outsourcing compliance	73
4.5. Zarządzanie ryzykiem niezgodności działania w realizacji funkcji compliance	76

Rozdział II

Compliance w wybranych podmiotach nadzorowanych	82
1. Compliance w towarzystwach funduszy inwestycyjnych	82

1.1. Działalność prowadzona przez towarzystwo funduszy inwestycyjnych	82
1.2. Organizacja funkcji compliance	83
1.3. Zadania compliance	86
1.3.1. Wykonywanie czynności kontrolnych w ramach systemu compliance w TFI	99
1.3.2. Czynności nadzorca	100
1.3.3. Regulamin systemu nadzoru zgodności działalności z prawem	101
2. Compliance w domach maklerskich	103
2.1. Działalność prowadzona przez domy maklerskie	103
2.2. Organizacja funkcji compliance	104
2.3. Zadania compliance	114
3. Compliance w krajowych instytucjach płatniczych	124
3.1. Compliance jako element systemu kontroli wewnętrznej	124
3.2. Organizacja compliance	127
3.3. Zadania compliance a specyfika usług płatniczych	137
3.3.1. Przyjmowanie wpłat gotówki i dokonywanie wypłat gotówki z rachunku płatniczego oraz wszelkie działania niezbędne do prowadzenia rachunku	138
3.3.2. Wykonywanie transakcji płatniczych, w tym transfer środków pieniężnych na rachunek płatniczy u dostawcy użytkownika lub u innego dostawcy	144
3.3.3. Wykonywanie transakcji płatniczych w ciężar środków pieniężnych udostępnionych użytkownikowi z tytułu kredytu	150
3.3.4. Wydawanie instrumentów płatniczych	151
3.3.5. Świadczenie usługi acquiringu transakcji płatniczej	153
3.3.6. Świadczenie usługi przekazu pieniężnego	155
3.3.7. Świadczenie usługi inicjowania transakcji płatniczej	155
3.3.8. Świadczenie usługi dostępu do informacji o rachunku	157

4. Compliance w spółkach publicznych	158
4.1. Znaczenie compliance dla spółek publicznych	158
4.2. Podstawa wdrożenia i utrzymania systemu compliance w spółkach publicznych	161
4.3. Model systemu compliance zalecany w Dobrych Praktykach	164
4.4. Podział obowiązków w ramach struktury organizacyjnej	166
4.5. Rola zarządu w systemie compliance	169
4.6. Obowiązki komórki compliance	172
4.7. Rola rady nadzorczej i komitetu audytu w systemie compliance	176
5. Whistleblowing jako element systemu compliance	179
6. Rola komitetu audytu w systemie compliance	192

Rozdział III

Wybrane obszary z zakresu działania compliance	204
1. Relacje z klientami	204
2. Zarządzanie konfliktem interesów	209
2.1. Zarządzanie konfliktami interesów jako obszar compliance w towarzystwie funduszy inwestycyjnych	209
2.1.1. Uwagi wstępne	209
2.1.2. Zapewnienie zgodności działalności z prawem w obszarze zarządzania konfliktami interesów	211
2.2. Zarządzanie konfliktami interesów jako obszar compliance w domach maklerskich	222
2.2.1. Uwagi wstępne	222
2.2.2. Zapewnienie zgodności działalności z prawem w obszarze zarządzania konfliktami interesów	224
2.3. Zarządzanie konfliktami interesów jako obszar compliance w krajowych instytucjach płatniczych	234
2.3.1. Uwagi wstępne	234
2.3.2. Zapewnienie zgodności działalności z prawem w obszarze zarządzania konfliktami interesów	234
3. Ochrona informacji poufnych i stanowiących tajemnicę zawodową	237
3.1. Uwagi wstępne	237

3.2. Definicja informacji poufnej i stanowiącej tajemnicę zawodową	239
3.3. Zakres obowiązku ochrony informacji poufnych i stanowiących tajemnicę zawodową	245
3.4. Zakres podmiotowy obowiązku zachowania oraz żądania przekazania informacji stanowiącej tajemnicę zawodową	249
3.5. Rozwiązania techniczne i organizacyjne zapewniające ochronę informacji wrażliwych	255
3.5.1. Zarządzanie infrastrukturą teleinformatyczną	258
3.5.2. Współpraca z zewnętrznymi dostawcami usług informatycznych	259
3.5.3. Kontrola dostępu	260
3.5.4. Klasyfikacja informacji i systemów informatycznych	261
3.6. Procedury wewnętrzne	262
3.7. Zadania komórki compliance w zakresie ochrony informacji	266
4. Działanie w najlepiej pojętym interesie funduszy, uczestników i klientów oraz <i>best execution</i>	269
4.1. Działanie w najlepiej pojętym interesie funduszy, uczestników i klientów jako obszar compliance w towarzystwach funduszy inwestycyjnych	269
4.1.1. Uwagi wstępne	269
4.1.2. Realizacja zadań compliance w obszarze działania w najlepiej pojętym interesie funduszy i uczestników	270
4.1.3. Rozporządzenie 231/2013 a działanie w najlepiej pojętym interesie funduszy i uczestników	277
4.1.4. Polityka działania w najlepiej pojętym interesie klienta	279
4.2. <i>Best execution</i> jako obszar compliance w domach maklerskich	282
4.2.1. Uwagi wstępne	282
4.2.2. Zapewnienie zgodności działalności z prawem w obszarze <i>best execution</i>	282

4.2.3. Polityka wykonywania zleceń jako element wykonywania funkcji compliance w ramach <i>best execution</i>	286
4.3. <i>Best execution</i> jako obszar compliance w krajowych instytucjach płatniczych	291
5. Zachęty	293
5.1. Uwagi wstępne	293
5.2. Zachęty jako obszar compliance w towarzystwach funduszy inwestycyjnych	294
5.3. Zachęty jako obszar compliance w domach maklerskich	300
5.4. Zachęty jako obszar compliance w krajowych instytucjach płatniczych	305
6. Outsourcing	306
6.1. Uwagi wstępne	306
6.2. Towarzystwa funduszy inwestycyjnych	308
6.3. Domy maklerskie	314
6.4. Krajowe instytucje płatnicze	317
7. Inwestowanie na rachunek własny	318
7.1. Inwestowanie na rachunek własny jako obszar compliance w towarzystwach funduszy inwestycyjnych	318
7.1.1. Uwagi wstępne	318
7.1.2. Zapewnienie zgodności działalności z prawem w obszarze transakcji własnych	320
7.2. Inwestowanie na rachunek własny jako obszar compliance w domach maklerskich	324
7.2.1. Zagadnienia wstępne	324
7.2.2. Zapewnienie zgodności działalności z prawem w obszarze transakcji osobistych	325
7.2.3. Inwestowanie na rachunek własny jako obszar compliance w krajowych instytucjach płatniczych	329
8. Załatwianie skarg	331
8.1. Załatwianie skarg jako obszar compliance w towarzystwach funduszy inwestycyjnych	331
8.2. Załatwianie skarg jako obszar compliance w domach maklerskich	341
8.3. Załatwianie skarg jako obszar compliance w krajowych instytucjach płatniczych	346

9. Polityka wynagrodzeń	349
10. FATCA/CRS	355
10.1. Zagadnienia wstępne	355
10.2. Realizacja funkcji compliance w ramach obowiązków przewidzianych w ustawie FATCA (Umowie FATCA)	360
10.3. Realizacja funkcji compliance w ramach obowiązków przewidzianych w ustawie CRS	367
11. Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu	375
12. Raportowanie nadzorcze	380
13. Ochrona danych osobowych	385
14. Wybrane obszary z zakresu działania compliance w spółkach publicznych	394
14.1. Uwagi wstępne	394
14.2. Polityka informacyjna	396
14.2.1. Zakres polityki informacyjnej	396
14.2.2. Przekazywanie informacji na zewnątrz spółki	399
14.2.3. Zasady przekazywania informacji za pośrednictwem ESPI	403
14.2.4. Obowiązek przekazywania informacji bieżących i okresowych	407
14.2.5. Obowiązek przekazywania informacji zawartych w zawiadomieniach o ujawnieniu stanu posiadania	412
14.2.6. Procedura wewnętrzna	413
14.3. Obowiązki wynikające z rozporządzenia MAR	415
14.3.1. Zakres obowiązków wynikających z rozporządzenia MAR	415
14.3.2. Obowiązek podania do publicznej wiadomości informacji poufnych	418
14.3.2.1. Przygotowanie i przekazanie informacji poufnych do publicznej wiadomości	418
14.3.2.2. Identyfikacja informacji poufnej	419
14.3.2.3. Obieg i ochrona informacji poufnych	423
14.3.2.4. Publikowanie informacji poufnych na stronie internetowej spółki publicznej	426

14.3.3. Opóźnianie podania do publicznej wiadomości informacji poufnych	426
14.3.4. Obowiązki związane z prowadzeniem listy osób mających dostęp do informacji poufnych	431
14.3.4.1. Obowiązek sporządzenia listy	432
14.3.4.2. Obowiązek aktualizacji listy	439
14.3.4.3. Obowiązek dokonania pouczenia osób wpisywanych na listę	440
14.3.4.4. Obowiązek udostępnienia listy na żądanie organu nadzoru	442
14.3.4.5. Obowiązek przechowywania listy	443
14.3.5. Obowiązki związane z transakcjami dokonywanymi przez osoby pełniące obowiązki zarządcze i osoby blisko z nimi związane	443
14.3.5.1. Obowiązek przekazania do publicznej wiadomości informacji dotyczących transakcji dokonanych przez osoby pełniące funkcje zarządcze i osoby blisko z nimi związane	446
14.3.5.2. Obowiązek informowania osób pełniących obowiązki zarządcze o obowiązkach wynikających z art. 19 rozporządzenia MAR	448
14.3.5.3. Obowiązek sporządzenia listy wszystkich osób pełniących obowiązki zarządcze i osób blisko z nimi związanych	450
14.3.5.4. Dokonywanie transakcji w tzw. okresach zamkniętych	451
14.3.6. Procedura wewnętrzna	452
14.4. Organizacja i przeprowadzanie walnych zgromadzeń	455

Rozdział IV

Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych	463
1. Cel oraz źródło wprowadzenia zasad ładu korporacyjnego	463
2. Katalog podmiotów objętych zasadami ładu korporacyjnego	465
3. Obszary działalności objęte zasadami ładu korporacyjnego	468

3.1. Organizacja i struktura organizacyjna instytucji nadzorowanych	468
3.2. Relacja z udziałowcami instytucji nadzorowanej	471
3.3. Organ zarządzający i nadzorujący instytucji nadzorowanej	476
3.4. Polityka wynagradzania oraz informacyjna instytucji nadzorowanej	484
3.5. Działalność promocyjna i relacje z klientami instytucji nadzorowanej	486
3.6. Kluczowe systemy i funkcje wewnętrzne instytucji nadzorowanej	491
3.7. Wykonywanie uprawnień przez instytucję nadzorowaną z aktywów nabytych na ryzyko jej klienta	493
4. Zasady ładu korporacyjnego a compliance w instytucjach nadzorowanych	495
Bibliografia	499

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

Prawo krajowe

Ustawy

- k.k.s.** – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1958 ze zm.)
- k.s.h.** – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1577 ze zm.)
- o.p.** – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2018 r. poz. 800 ze zm.)
- pr. bank.** – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 2187 ze zm.)
- u.B.F.G.** – ustawa z 10.06.2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz.U. z 2017 r. poz. 1937 ze zm.)
- u.b.r.f.** – ustawa z 11.05.2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1089 ze zm.)
- u.d.u.r.** – ustawa z 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. z 2018 r. poz. 999 ze zm.)
- u.f.i.** – ustawa z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 1355 ze zm.)
- u.n.r.f.** – ustawa z 21.07.2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 621 ze zm.)
- u.n.r.k.** – ustawa z 29.07.2005 r. o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 1417 ze zm.)

- u.o.i.f.** – ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2017 r. poz. 1768 ze zm.)
- u.o.p.** – ustawa z 29.07.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 512 ze zm.)
- u.p.p.p.** – ustawa z 1.03.2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. poz. 723 ze zm.)
- u.r.r.f.** – ustawa z 5.08.2015 r. o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 2038 ze zm.)
- u.s.k.o.k.** – ustawa z 5.11.2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2065 ze zm.)
- ustawa CRS** – ustawa z 9.03.2017 r. o wymianie informacji podatkowych z innymi państwami (Dz.U. poz. 648 ze zm.)
- ustawa FATCA** – ustawa z 9.10.2015 r. o wykonywaniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA (Dz.U. z 2017 r. poz. 1858)
- u.u.p.** – ustawa z 19.08.2011 r. o usługach płatniczych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2003 ze zm.)

Rozporządzenia

- r.i.b.o.** – rozporządzenie Ministra Finansów z 29.03.2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. poz. 757)
- r.i.f.** – rozporządzenie Ministra Finansów z 5.02.2010 r. w sprawie zakresu, trybu i formy oraz terminów przekazywania informacji przez firmy inwestycyjne, banki, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, i banki powiernicze (Dz.U. Nr 25, poz. 129 ze zm.)
- r.k.w.s.** – rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 25.04.2017 r. w sprawie kapitału wewnętrznego, systemu zarządzania ryzykiem, programu oceny nadzorczej

- oraz badania i oceny nadzorczej, a także polityki wynagrodzeń w domu maklerskim (Dz.U. poz. 856)
- r.o.s.b.i.** – rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 28.06.2017 r. w sprawie okresowych sprawozdań oraz bieżących informacji dotyczących działalności i sytuacji finansowej towarzystw funduszy inwestycyjnych i funduszy inwestycyjnych dostarczanych przez te podmioty Komisji Nadzoru Finansowego (Dz.U. poz. 1285)
- r.ś.w.t.** – rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 27.12.2016 r. w sprawie środków i warunków technicznych służących do przekazywania niektórych informacji przez podmioty nadzorowane przez Komisję Nadzoru Finansowego (Dz.U. poz. 2288)
- r.u.r.p.** – rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 14.07.2017 r. w sprawie wykazu usług reprezentatywnych powiązanych z rachunkiem płatniczym (Dz.U. poz. 1437)
- r.w.f.i.** – rozporządzenie Ministra Finansów z 30.05.2018 r. w sprawie trybu i warunków postępowania firm inwestycyjnych, banków, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, oraz banków powierniczych (Dz.U. poz. 1112)
- r.w.t.f.i.** – rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 20.07.2017 r. w sprawie sposobu, trybu oraz warunków prowadzenia działalności przez towarzystwa funduszy inwestycyjnych (Dz.U. poz. 1444)
- r.w.t.o.** – rozporządzenie Ministra Finansów z 29.05.2018 r. w sprawie szczegółowych warunków technicznych i organizacyjnych dla firm inwestycyjnych, banków, o których mowa w art. 70 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi, i banków powierniczych (Dz.U. poz. 1111)

Uzasadnienia do projektów

- Uzasadnienie do projektu u.u.p.** – uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie u.u.p., <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/96A076671691656AC1258220004B8F54/%24File/2225.pdf> (dostęp: 20.10.2018 r.)

Umowy międzynarodowe

Umowa FATCA – Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA, oraz towarzyszące Uzgodnienia Końcowe, podpisane w Warszawie 7.10.2014 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1647 ze sprost.)

Prawo Unii Europejskiej

Dyrektywy

IV dyrektywa AML – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z 20.05.2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylająca dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE (Dz.Urz. UE L 141, s. 73, ze zm.)

dyrektywa 2002/87 – dyrektywa 2002/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 16.12.2002 r. w sprawie dodatkowego nadzoru nad instytucjami kredytowymi, zakładami ubezpieczeń oraz przedsiębiorstwami inwestycyjnymi konglomeratu finansowego i zmieniająca dyrektywy Rady 73/239/EWG, 79/267/EWG, 92/49/EWG, 92/96/EWG, 93/6/EWG i 93/22/EWG oraz dyrektywy 98/78/WE i 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE L 35 z 2003 r., s. 1; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 4, s. 340, ze zm.)

dyrektywa 2003/6 – dyrektywa 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 28.01.2003 r. w sprawie wykorzystywania poufnych informacji i manipulacji na rynku (nadużyć na rynku) (Dz.Urz. UE L 96, s. 16; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 4, s. 367, ze zm.)

dyrektywa 2006/48 – dyrektywa 2006/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14.06.2006 r. w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (wersja przededagowana) (Dz.Urz. UE L 177, s. 1, ze zm.)

- dyrektywa 2006/49** – dyrektywa 2006/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14.06.2006 r. w sprawie adekwatności kapitałowej firm inwestycyjnych i instytucji kredytowych (wersja przere-dagowana) (Dz.Urz. UE L 177, s. 201, *ze zm.*)
- dyrektywa 2006/73** – dyrektywa Komisji 2006/73/WE z 10.08.2006 r. wpro-wadzająca środki wykonawcze do dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów organizacyjnych i warunków prowadzenia działalności przez przedsiębiorstwa inwestycyjne oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby teże dyrektywy (Dz.Urz. UE L 241, s. 26)
- dyrektywa 2007/36** – dyrektywa 2007/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.07.2007 r. w sprawie wykonywania niektó-rych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym (Dz.Urz. UE L 184, s. 17–24, *ze zm.*)
- dyrektywa 2009/65/WE** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE z 13.07.2009 r. w sprawie koordynacji przepisów usta-wowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszą-cych się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) (Dz.Urz. UE L 302, s. 32–96, *ze zm.*)
- dyrektywa 2011/61/UE** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE z 8.06.2011 r. w sprawie zarządzających alternatyw-nymi funduszami inwestycyjnymi i zmiany dyrektyw 2003/41/WE i 2009/65/WE oraz rozporządzeń (WE) nr 1060/2009 i (UE) nr 1095/2010 (Dz.Urz. UE L 174, s. 1–73, *ze zm.*)
- dyrektywa 2013/36** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z 26.06.2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia insty-tucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostroż-nościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz.Urz. UE L 176, s. 338, *ze zm.*)
- dyrektywa 2017/593** – dyrektywa delegowana Komisji (UE) 2017/593 z 7.04.2016 r. uzupełniająca dyrektywę Parlamentu Euro-pejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do zabezpie-czenia instrumentów finansowych i środków pieniężnych należących do klientów, zobowiązań w zakresie zarzą-dzania produktami oraz zasad mających zastosowanie

- do oferowania lub przyjmowania wynagrodzeń, prowizji bądź innych korzyści pieniężnych lub niepieniężnych (Dz.Urz. UE L 87 z 2017 r., s. 500–517)
- dyrektywa 2017/828** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/828 z 17.05.2017 r. zmieniająca dyrektywę 2007/36/WE w zakresie zachęcania akcjonariuszy do długoterminowego zaangażowania (Dz.Urz. UE L 132, s. 1–25)
- MiFID** – dyrektywa 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 21.04.2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych zmieniająca dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG (Dz.Urz. UE L 145, s. 1, ze zm.; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 6, t. 7, s. 263, ze zm.)
- MiFID II / dyrektywa 2014/65/UE** – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z 15.05.2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (Dz.Urz. UE L 173, s. 349–496, ze zm.)

Rozporządzenia

- RODO** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1, ze sprost.)
- rozporządzenie 1606/2002** – rozporządzenie (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z 19.07.2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości (Dz.Urz. WE L 243, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie 1287/2006** – rozporządzenie Komisji (WE) nr 1287/2006 z 10.08.2006 r. wprowadzające środki wykonawcze do dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do zobowiązań przedsiębiorstw inwestycyjnych w zakresie prowadzenia rejestrów, sprawozdań z transakcji, przejrzystości rynkowej, dopuszczania instrumentów finansowych do obrotu oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tejże dyrektywy (Dz.Urz. UE L 241, s. 1)

- rozporządzenie 1095/2010** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1095/2010 z 24.11.2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylecia decyzji Komisji 2009/77/WE (Dz.Urz. UE L 331, s. 84, ze zm.)
- rozporządzenie 231/2013** – rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 231/2013 z 19.12.2012 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE w odniesieniu do zwolnień, ogólnych warunków dotyczących prowadzenia działalności, depozytariuszy, dźwigni finansowej, przejrzystości i nadzoru (Dz.Urz. UE L 83 z 2013 r., s. 1–95)
- rozporządzenie 575/2013 / rozporządzenie CRR** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz.Urz. UE L 176, s. 1, ze zm.)
- rozporządzenie 537/2014** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z 16.04.2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylające decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz.Urz. UE L 158, s. 77, ze sprost.)
- rozporządzenie 596/2014** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z 16.04.2014 r. w sprawie nadużyć na rynku (rozporządzenie w sprawie nadużyć na rynku) oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (Dz.Urz. UE L 173, s. 1–61, ze zm.)
- rozporządzenie 600/2014** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 600/2014 z 15.05.2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz.Urz. UE L 173, s. 84–148, ze zm.)
- rozporządzenie 909/2014** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 909/2014 z 23.07.2014 r. w sprawie usprawnienia rozrachunku papierów wartościowych w Unii Europejskiej i w sprawie centralnych depozytów papierów wartościowych, zmieniające dyrektywy 98/26/WE i 2014/65/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 236/2012 (Dz.Urz. UE L 257, s. 1–72, ze zm.)

- rozporządzenie wykonawcze 2016/347** – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/347 z 10.03.2016 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do określonego formatu list osób mających dostęp do informacji poufnych i ich aktualizacji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 (Dz.Urz. UE L 65, s. 49)
- rozporządzenie wykonawcze 2016/523** – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/523 z 10.03.2016 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do formatu i wzoru do celów powiadamiania o transakcjach dokonywanych przez osoby pełniące obowiązki zarządcze i podawania tych transakcji do wiadomości publicznej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 (Dz.Urz. UE L 88, s. 19)
- rozporządzenie wykonawcze 2016/1055** – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2016/1055 z 29.06.2016 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do technicznych warunków właściwego podawania do wiadomości publicznej informacji poufnych i opóźniania podawania do wiadomości publicznej informacji poufnych zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 (Dz.Urz. UE L 173, s. 47)
- rozporządzenie 2017/565** – rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2017/565 z 25.04.2016 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do wymogów organizacyjnych i warunków prowadzenia działalności przez firmy inwestycyjne oraz pojęć zdefiniowanych na potrzeby tej dyrektywy (Dz.Urz. UE L 87 z 2017 r., s. 1–83, ze zm.)
- rozporządzenie 2017/575** – rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2017/575 z 8.06.2016 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w sprawie rynków instrumentów finansowych w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących danych publikowanych przez systemy wykonywania zleceń na temat jakości wykonywania transakcji (Dz.Urz. UE L 87 z 2017 r., s. 152–165)
- rozporządzenie 2017/576** – rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2017/576 z 8.06.2016 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do

- regulacyjnych standardów technicznych dotyczących podawania co roku do wiadomości publicznej przez firmy inwestycyjne informacji o tożsamości systemów wykonywania zleceń i jakości wykonywania zleceń (Dz.Urz. UE L 87 z 2017 r., s. 166–173)
- rozporządzenie 2017/1943** – rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2017/1943 z 14.07.2016 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących informacji i wymogów w zakresie udzielania zezwoleń firmom inwestycyjnym (Dz.Urz. UE L 276 z 2017 r., s. 4–11)
- rozporządzenie 2018/33** – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/33 z 28.09.2017 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do ujednoczonego formatu zestawienia opłat i jego wspólnego symbolu zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE (Dz.Urz. UE L 6 z 2018 r., s. 26–36, ze sprost.)
- rozporządzenie 2018/34** – rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/34 z 28.09.2017 r. ustanawiające wykonawcze standardy techniczne w odniesieniu do ujednoczonego formatu dokumentu dotyczącego opłat i jego wspólnego symbolu zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/92/UE (Dz.Urz. L 6 z 2018 r., s. 37–44, ze sprost.)
- rozporządzenie BMR** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z 8.06.2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniające dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014 (Dz.Urz. UE L 171, s. 1, ze sprost.)
- rozporządzenie MAR** – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 z 16.04.2014 r. w sprawie nadużyć na rynku (rozporządzenie w sprawie nadużyć na rynku) oraz uchylające dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady i dyrektywy Komisji 2003/124/WE, 2003/125/WE i 2004/72/WE (Dz.Urz. UE L 173, s. 1, ze zm.)

Inne

- AML/CFT** – przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (ang. *anti-money laundering and combating the financing of terrorism*)
- ASO** – alternatywny system obrotu, przez który, zgodnie z definicją zawartą w ustawie o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, rozumie się prowadzony poza rynkiem regulowanym wielostronny system kojarzący oferty kupna i sprzedaży instrumentów finansowych w taki sposób, że do zawarcia transakcji dochodzi w ramach tego systemu, zgodnie z określonymi zasadami oraz w sposób niemający charakteru uznaniowego
- BION** – badanie i ocena nadzorcza (ocena przyznawana na zasadzie oceny ryzyka podmiotom nadzorowanym przez organ nadzoru nad rynkiem finansowym w Unii Europejskiej – w Polsce proces BION jest realizowany przez KNF)
- COREP** – wspólne raportowanie (ang. *Common Reporting*)
- Dobre Praktyki** – zbiór zasad ładu korporacyjnego przyjęty przez Radę Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie SA pod nazwą „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”, które zaczęły obowiązywać od 1.01.2016 r., https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/dobre_praktyki/DPSN2016__GPW.pdf (dostęp: 15.10.2018 r.)
- EBA** – Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (ang. European Banking Authority)
- EBI** – Elektroniczna Baza Informacji
- EOG** – Europejski Obszar Gospodarczy
- ESNF** – Europejski System Nadzoru Finansowego
- ESMA** – Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ang. European Securities and Markets Authority)
- ESPI** – Elektroniczny System Przekazywania Informacji
- FIO** – fundusz inwestycyjny otwarty
- FIZ** – fundusz inwestycyjny zamknięty
- GIIF** – Generalny Inspektor Informacji Finansowej
- GPW** – Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie SA
- IODO** – inspektor ochrony danych osobowych
- KDPW** – Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych SA

k.i.p.	– krajowa instytucja płatnicza
KNF/Komisja	– Komisja Nadzoru Finansowego
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
OTF	– zorganizowana platforma obrotu, przez którą zgodnie z definicją zawartą w ustawie o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi rozumie się wielostronny system kojarzący w sposób uznaniowy składane przez podmioty trzecie oferty kupna i sprzedaży obligacji, strukturyzowanych produktów finansowych, uprawnień do emisji, instrumentów pochodnych lub produktów energetycznych będących przedmiotem obrotu hurtowego, które muszą być wykonywane przez dostawę, niebędący rynkiem regulowanym ani ASO
Pytania i odpowiedzi	– pytania i odpowiedzi do ZŁK, opracowane na podstawie najczęściej zadawanych pytań przez instytucje nadzorowane, dotyczące stosowania Zasad, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/ZLK_pytania_i_odpowiedzi_28-11-2014_39829.pdf (dostęp: 15.10.2018 r.)
regulamin ASO	– Regulamin Alternatywnego Systemu Obrotu, przyjęty uchwałą nr 147/2007 Zarządu GPW z 1.03.2007 r. wraz z załącznikami, ze zmianami, https://newconnect.pl/pub/NEWCONNECT/regulacje_prawne/Regulamin_ASO_UTP.pdf (dostęp: 15.10.2018 r.)
regulamin ESPI	– Regulamin korzystania z Elektronicznego Systemu Przekazywania Informacji (ESPI), stanowiący załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 33/2016 Przewodniczącego KNF z 14.07.2016 r., https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/regulamin_ESPI_14_31372.07_31372.2016_31372.pdf (dostęp: 15.10.2018 r.)
regulamin UKNF	– zarządzenie nr 4/2018 Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego z 21.02.2018 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Urzędowi Komisji Nadzoru Finansowego, https://bip.knf.gov.pl/pliki/Zarzadzenie_Przewodniczacego_KNF_nr_4_2018_60938_tcm6-60938.pdf (dostęp: 15.10.2018 r.)
RN	– rada nadzorcza
SA	– sąd apelacyjny
SFIO	– specjalistyczny fundusz inwestycyjny otwarty

SN	– Sąd Najwyższy
TFI/towarzystwo	– towarzystwo funduszy inwestycyjnych
UKNF/Urząd KNF	– Urząd Komisji Nadzoru Finansowego
UOKiK	– Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny
Wytyczne	– Wytyczne w sprawie określonych aspektów wymogów dyrektywy MiFID dotyczących komórki do spraw nadzoru zgodności z prawem z 25.06.2012 r., https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015/11/2012-388_pl.pdf (dostęp: 15.10.2018 r.)
2012/388 ESMA	
ZŁK/Zasady	– Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych, przyjęte uchwałą nr 218/2014 Komisji Nadzoru Finansowego z 22.07.2014 r. (Dz.Urz. KNF poz. 17), https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/knf_140904_Zasady_ladu_korporacyjnego_22072014_38575.pdf (dostęp: 15.10.2018 r.)

WSTĘP

Nieustannie rosnąca liczba oraz częste zmiany przepisów prawnych na poziomie krajowym i unijnym, przeprowadzanie coraz bardziej skomplikowanych transakcji finansowych czy obserwowana intensyfikacja działań nadzorczych KNF skutkujących m.in. nakładaniem dotkliwych sankcji administracyjnych powoduje konieczność większej uwagi we wdrażaniu i utrzymaniu w podmiotach nadzorowanych funkcjonujących na rynku finansowym skutecznie działających systemów nadzoru zgodności działalności z prawem. Prowadzenie działalności w sposób zgodny z prawem, regulacjami wewnętrznymi danego podmiotu oraz z przyjętymi do stosowania dobrymi praktykami określane jest zaczerpniętym z języka angielskiego terminem *compliance*. Celem systemów *compliance* (tak przyjęło się je nazywać również na gruncie polskim) jest zapewnienie skutecznych narzędzi służących nadzorowi przestrzegania przepisów prawa i wspomnianych regulacji, co ma w konsekwencji doprowadzić do ograniczenia ryzyka związanego z ich naruszeniem. Naruszenie przez dany podmiot przepisów lub innych uznanych zasad postępowania – poza wymierną stratą wynikającą z zastosowania sankcji przez nadzorcę (np. kary pieniężne, utrata zezwolenia na prowadzenie danej działalności regulowanej) lub odpowiedzialności odszkodowawczej – może również wpływać negatywnie na jego wizerunek i pozycję rynkową, a w przypadku spółek publicznych, których akcje notowane są na rynkach zorganizowanych, może w konsekwencji powodować obniżenie wyceny rynkowej. Naruszenia mogą także być źródłem odpowiedzialności członków organów podmiotów nadzorowanych. Rozwiązania zapewniające zgodność działalności stały się zatem nieodzownym elementem organizacji podmiotów rynku finansowego ustanawianymi w celu

ograniczenia odpowiedzialności na poziomie samej organizacji oraz osób zaangażowanych w jej działalność. Powyższe sprawia, że systemy compliance przestają być postrzegane wyłącznie jako pozycja kosztowa, utrudniająca prowadzenie działalności operacyjnej, i zyskują status kompleksowych rozwiązań zapewniających realne wsparcie i ochronę w organizacji. Coraz powszechniejszym obserwowanym zjawiskiem jest implementowanie takich systemów również w innych podmiotach prowadzących działalność gospodarczą.

Podstawowym przedmiotem niniejszego opracowania jest przedstawienie problematyki dotyczącej zasad organizacji i funkcjonowania compliance w **TFI, domach maklerskich, k.i.p. i spółkach publicznych**. W tym ostatnim przypadku skupiono się przede wszystkim na spółkach publicznych, których akcje dopuszczone są do obrotu na rynku regulowanym, oraz tych, które ubiegają się o dopuszczenie do obrotu na tym rynku. Wybrane do analizy zagadnienia dotyczą podmiotów działających na **rynku finansowym**, który jest **nadzorowany przez KNF**. Podstawę normatywną tego nadzoru stanowi art. 1 ust. 2 u.n.r.f., wedle którego nadzór nad rynkiem finansowym obejmuje m.in. nadzór nad rynkiem kapitałowym, w ramach którego działają towarzystwa, domy maklerskie i spółki publiczne, oraz nadzór nad instytucjami płatniczymi. Objęcie nadzorem rynku finansowego zasadniczo wynika z ogólnej potrzeby zapewnienia **ochrony słabszej stronie** działającej na tym rynku (klientowi instytucji lub inwestorowi na rynku zorganizowanym) oraz **zagwarantowania stabilnego i prawidłowego funkcjonowania gospodarki**. W celu polepszenia efektywności sprawowanego nadzoru przez Urząd KNF Urząd ten ocenia instytucje finansowe w ramach przeprowadzanego procesu **Badanie i Ocena Nadzorcza (BION)**. Od oceny BION jest uzależniona intensywność działań nadzorczych, zwłaszcza o charakterze inspekcyjnym. Efektem BION jest m.in. dokonanie **oceny zgodności działalności instytucji finansowej z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi**.

Towarzystwa, domy maklerskie oraz k.i.p. są instytucjami finansowymi, prowadzącymi „specyficzną” działalność gospodarczą (tzw. **działalność regulowaną**), której wykonywanie jest możliwe po uzyskaniu odpowiedniego zezwolenia wydanego przez KNF. Podmioty te zobli-

gowane są w ramach wykonywanej działalności do spełniania wielu obowiązków prawnych. Muszą one realizować wymogi techniczno-organizacyjne w zakresie prowadzenia przedsiębiorstwa, a ich sytuacja finansowa powinna być odpowiednia dla rodzaju i skali prowadzonej działalności. Ponadto, w trakcie świadczenia usług powinny one postępować w określony sposób w stosunku do klienta lub potencjalnego klienta. Wreszcie, są one obowiązane na bieżąco lub okresowo wypełniać szereg obowiązków raportowych wobec KNF. Z tego powodu instytucje finansowe są podmiotami, które wymagają szczególnego nadzoru zgodności działalności i z tego powodu zostały zobligowane do posiadania odpowiednich sformalizowanych zasad i rozwiązań w tym zakresie.

W niniejszym opracowaniu starano się przedstawić tematykę compliance z uwzględnieniem aspektów praktycznych. Zamiarem autorów było skupienie w jednym miejscu najważniejszych przepisów i interpretacji związanych z organizacją i funkcjonowaniem systemów compliance w wybranych podmiotach. Podczas analizy poszczególnych obowiązków ciążących na wybranych podmiotach nie przeprowadzono szerokich rozważań teoretycznych, a podjęto próbę przedstawienia praktycznych zasad ich stosowania. Ponadto starano się zaprezentować najważniejsze wytyczne i stanowiska nadzorca dotyczące poszczególnych zagadnień. Z uwagi na fundamentalne znaczenie dla przeważającej większości podmiotów objętych nadzorem KNF nie mogło zabraknąć także omówienia poszczególnych rozdziałów ZŁK, które, uwzględniając praktyczny charakter niniejszego opracowania, zostały zaprezentowane z uwzględnieniem stanowisk nadzorca. Z powyższych względów opracowanie może być przydatne dla pracowników oraz członków organów podmiotów nadzorowanych. Poza tym, ze względu na fakt, że w publikacji, zwłaszcza w rozdziale I, przedstawiono modelowe rozwiązania z zakresu organizacji i funkcjonowania compliance, może ona być także pomocna w tworzeniu i następnie bieżącym utrzymaniu systemu compliance także w innych podmiotach, które podjęły decyzję o jego implementacji w swojej organizacji (w tym w podmiotach, które prowadzą innego typu działalność reglamentowaną, np. z sektora farmaceutycznego lub energetycznego). Odnotowując fakt, że coraz szersza grupa podmiotów wdraża systemy compliance,

rozwiązania przedstawione w niniejszym opracowaniu w wielu przypadkach mogą być także przyjęte za wzorcowe, niezależnie od branży czy skali działalności.

W **pierwszym** rozdziale omówiono definicję i genezę compliance oraz zawarto opis zasad nadzoru sprawowanego nad rynkiem finansowym oraz ogólną charakterystykę organizacji i działania compliance w praktyce. Wiele z uwag poczynionych w ramach tego rozdziału ma charakter uniwersalny i mogą one z powodzeniem znaleźć zastosowanie w działalności wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, które są zainteresowane wdrożeniem lub posiadają już rozwiązania służące zapewnieniu zgodności działalności. W **drugim** rozdziale przedstawiono zagadnienia związane z organizacją i działaniem systemów compliance w towarzystwach, domach maklerskich, k.i.p. i spółkach publicznych. W dalszej kolejności zaprezentowano rozwiązania z zakresu powiadamiania o naruszeniach (whistleblowing) oraz zadania komitetu audytu. Rozważania przedstawione w drugim rozdziale bazują na przepisach odnoszących się do wybranych podmiotów nadzorowanych. Znaczna część opisanych rozwiązań może być jednak w odpowiedni sposób zaimplementowana także w innych podmiotach. Rozdział **trzeci** obejmuje analizę wybranych obszarów działania compliance w podmiotach nadzorowanych, które są ściśle przydzielone do zakresu zadań jednostek lub osób odpowiedzialnych za realizację funkcji compliance w danym podmiocie lub które – zdaniem autorów – wpisane są w zakres szeroko rozumianego nadzoru zgodności działalności. W **czwartym** rozdziale zaprezentowano najważniejsze kwestie dotyczące ZŁK wydanych przez KNF. Starano się wybrać obszary interesujące dla compliance oraz zwrócić uwagę na praktyczne i problematyczne kwestie związane ze stosowaniem się do powyższych zasad.

* * *

Mamy nadzieję, że przekazywana Państwu pozycja będzie pomocna podczas organizacji i utrzymywania systemu compliance oraz w codziennej pracy osób lub jednostek odpowiedzialnych za realizację zadań z tego zakresu. Wierzymy, że zawarte w niej rozważania będą

stanowiąc merytoryczne wsparcie w tworzeniu systemu compliance nie tylko w podmiotach nadzorowanych, zobligowanych do posiadania systemu compliance, lecz także w innych organizacjach. Publikacja może stanowić również cenne źródło informacji dla prawników zajmujących się tematyką prawa finansowego z zakresu regulacji objętych przedmiotem działania compliance.

Autorzy

Rozdział I

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA COMPLIANCE W PODMIOTACH NADZOROWANYCH

1. Definicja i znaczenie compliance – nadzór wewnętrzny

Wzrost zainteresowania tematyką compliance przyczynił się do istotnego poszerzenia zakresu znaczeniowego tego terminu. Początkowo compliance rozumiano jako system (w odniesieniu do procesów i procedur) zapewnienia zgodności działania z prawem, by z czasem określać tym mianem wszelkie metody służące zagwarantowaniu przestrzegania reguł postępowania, w tym również w sferze wykraczającej poza prawo stanowione (zasady etyczne, zalecenia nadzorcze). Popularność compliance spowodowała również wdrażanie systemów w nowych branżach, w których dotychczas nie były stosowane tego rodzaju rozwiązania organizacyjne. Poczynając od branży finansowej, tematyka compliance znajdowała swoje miejsce w kolejnych sektorach gospodarki, takich jak: farmacja, telekomunikacja, a obecnie również branża transportowa.



Compliance (ang. *comply* – stosować się, przestrzegać czegoś) oznacza zapewnienie zgodności działania z przepisami prawa i innymi regułami postępowania przyjętymi do stosowania przez określoną jednostkę organizacyjną (przedsiębiorstwo, urząd). W szerokim rozumieniu compliance to wszelkie rozwiązania przyjmowane w celu

zapewnienia zgodności działania – audyt wewnętrzny i zewnętrzny, nadzór bieżący, pomoc w rozstrzygnięciu wątpliwości lub interpretacji przepisów. W węższym, powszechnym ujęciu, które zostało przyjęte również na potrzeby niniejszej publikacji, compliance to funkcja wewnętrzna w organizacji, której zadania skupiają się na zarządzaniu ryzykiem niezgodności i wdrażaniu rozwiązań gwarantujących postępowanie zgodnie z przepisami prawa i innymi regulacjami.

W odniesieniu do instytucji finansowych pojęcie compliance w oficjalnych aktach regulacyjnych pojawiło się w dokumentacji Komitetu Bazylejskiego do spraw Nadzoru Bankowego z 2005 r., określającej funkcję zapewnienia zgodności działania¹. Ryzyko braku zgodności zostało wówczas zdefiniowane jako „ryzyko sankcji prawnych bądź regulaminowych, materialnych strat finansowych lub utraty dobrej reputacji, na jakie narażony jest bank w wyniku nie zastosowania się do ustaw, rozporządzeń, przepisów czy przyjętych przez siebie standardów i kodeksów postępowania mających zastosowanie w jego działalności”. W świetle przywołanej definicji zapewnienie zgodności działania (compliance) można określić jako wszelkie działania ograniczające ryzyko sankcji, strat, utraty reputacji na skutek braku stosowania właściwych regulacji.

Narzędziami służącymi do realizacji zadań z zakresu compliance są procesy i procedury wdrażane w ramach nadzoru wewnętrznego.

Wdrożenie skutecznego systemu compliance wymaga w szczególności przedsięwzięcia następujących działań:


- 1) opracowania i wdrożenia procedur,
- 2) zaangażowania osób zatrudnionych w organizacji w proces przestrzegania regulacji,
- 3) wsparcia zarządu i rady nadzorczej w realizacji celów w zakresie zapewnienia zgodności,

¹ Komitet Bazylejski do spraw Nadzoru Bankowego, *Zgodność i funkcja zapewnienia zgodności w bankach*, kwiecień 2015 r., <https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Zgodnosc%20i%20funkcja%20zapewnienia%20zgodnosc%20w%20bankach.pdf> (dostęp: 20.10.2018 r.).

- 4) ustanowienia standardów systematycznego raportowania,
- 5) budowania świadomości pracowników oraz „kultury odpowiedzialności” (organizowanie szkoleń oraz bieżące doradztwo) w celu uświadomienia konsekwencji braku zgodności działania.

Compliance to system ochrony przed stratami w wymiarze bezpośrednim (sankcje regulatorów, odpowiedzialność odszkodowawcza) oraz pośrednim (spadek przychodów na skutek utraty reputacji). Dla współczesnych organizacji oczywistym standardem staje się budowanie skutecznych elementów obrony, które ograniczają ryzyko strat wynikających z niezgodności działania. Podstaw takiego podejścia należy upatrywać w systematycznie zwiększającej się liczbie regulacji (przedsiębiorcy muszą postępować zgodnie z licznymi przepisami, rozsianymi w różnych aktach prawnych), coraz dotkliwszych sankcjach (w tym sankcjach skierowanych bezpośrednio wobec członków organów) oraz stosowaniu zaawansowanych metod działania przez osoby godzące w organizację (np. wysublimowane formy korupcji).

Istotne jest przy tym wyraźne rozróżnienie pomiędzy tradycyjnym doradztwem prawnym, które z założenia powinno również służyć zapewnieniu zgodności działalności z prawem (np. poprzez uprzednie opiniowanie procedur lub umów), a zorganizowanym systemem compliance, który dzięki odpowiednim procesom realizowanym w ramach trzech linii obrony (ogół procedur, kontrola wewnętrzna, audyt) pozwala na ograniczanie w organizacji ryzyka naruszenia szeroko pojmowanych reguł postępowania (przepisy prawa, etyka, normy branżowe, wytyczne regulatorów).

 Kluczowym elementem kompletnego systemu compliance jest nadzór wewnętrzny. Jednostki organizacyjne, których zadania skupiały się na kontroli i wsparciu pracowników, najwcześniej tworzone były w instytucjach finansowych. Podstawowe funkcje realizowane w ramach nadzoru wewnętrznego obejmują zarządzanie ryzykiem niezgodności, tzw. kontrolę instytucjonalną (planowe lub doraźne kontrolowanie postępowania pracowników pod kątem zgodności z procedurami oraz regulacjami), udział w procesie opracowywania i wdrażania procedur, opiniowanie zgodności z przepisami planów

Autorzy dostarczają użytecznych wskazówek, które mogą być wykorzystane w tworzeniu, a następnie monitorowaniu skuteczności działania rozwiązań służących zapewnieniu zgodności działalności z prawem i innymi regulami przyjętymi w danej organizacji.

W książce omówiono m.in. następujące zagadnienia:

- compliance w towarzystwach funduszy inwestycyjnych, domach maklerskich, krajowych instytucjach płatniczych oraz spółkach publicznych,
- whistleblowing jako element systemu compliance,
- zarządzanie konfliktami interesów jako obszar compliance w towarzystwach funduszy inwestycyjnych, domach maklerskich i krajowych instytucjach płatniczych,
- ochrona informacji poufnych i stanowiących tajemnicę zawodową,
- przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu,
- obszary działalności objęte zasadami ładu korporacyjnego.

Publikacja jest przeznaczona dla adwokatów, radców prawnych, pracowników administracji rządowej i samorządowej stosujących przepisy rynku finansowego, a także przedsiębiorców z branży finansowej, inspektorów nadzoru i członków rad nadzorczych. Będzie cennym źródłem wiedzy dla kadry zarządzającej oraz dyrektorów jednostek organizacyjnych biorących udział w realizacji funkcji compliance. Zainteresuje także przedstawiciele nauki oraz studentów prawa i ekonomii.

Paweł Eleryk – adwokat; współpracuje z kancelarią Compliance Partners Szpytka sp.k.; doświadczenie w dziedzinie prawa rynku kapitałowego zdobył podczas pracy w kancelarii prawnej oraz nadzorze finansowym (UKNF); od 5 lat doradza podmiotom z rynku finansowego (kapitałowego i usług płatniczych) w zakresie compliance, przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz ochrony danych osobowych.

Alicja Piskorz-Szpytka – doktor nauk prawnych; radca prawny z ponad 10-letnim doświadczeniem zawodowym doradzający instytucjom finansowym i spółkom publicznym; autorka wielu publikacji naukowych oraz prelegentka na konferencjach i szkoleniach dotyczących prawa spółek i prawa rynku kapitałowego.

Przemysław Szpytka – radca prawny; partner zarządzający w kancelarii Compliance Partners Szpytka sp.k.; wieloletnie doświadczenie w dziedzinie prawa rynku kapitałowego zdobył podczas pracy w nadzorze finansowym (UKNF), firmie doradczej oraz jako inspektor nadzoru w domu maklerskim; od 7 lat kieruje podmiotem specjalizującym się w doradztwie z zakresu compliance, zarządzania ryzykiem, przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz wszelkich innych aspektów regulacyjnych związanych z funkcjonowaniem podmiotów na rynku finansowym.



ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL
WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8160-140-5



CENA 169 Zł (W TYM 5% VAT)